

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Handen uit de mouwen voor een toekomstbestendig landelijk gebied

Aanbod van de gezamenlijke provincies

VERSIE: DEC 2023

Interprovinciaal Overleg

Gezamenlijke provincies

[WWW.IPO.NL](http://www.ipo.nl)

Aanbod van gezamenlijke provincies aan formerende partijen om samen een succes te maken van de gebiedsaanpak in het landelijk gebied.

Provincies willen zo snel mogelijk samen met het Rijk verder aan de slag om de problemen in het landelijk gebied aan te pakken. Het gaat om samenhangende problemen: de natuur gaat achteruit, de waterkwaliteit is niet op orde en de vergunningverlening loopt vast waardoor maatschappelijke ontwikkelingen stagneren en boeren in onzekerheid zitten over de toekomst van hun bedrijf. Er is nog steeds geen houdbare oplossing voor PAS melders.

Met de provinciale gebiedsprogramma's ligt ons voorstel op tafel voor de aanpak.

Provincies maken werk van natuurherstel en verbetering van de waterkwaliteit. Natuurherstel is ook de sleutel voor het vlottrekken van vergunningverlening. Provincies voeren regie op een samenhangende aanpak en slim ruimtegebruik.

Provincies vragen ook een belangrijke bijdrage van het Rijk. Namelijk:

- een steviger generiek beleid om emissies van stikstof en broeikasgas te verminderen. Dit is ook nodig om snel een oplossing te kunnen bieden voor PAS melders.
- het langjarig beschikbaar stellen van middelen (financieel en juridisch) en flexibiliteit om integrale oplossingen in gebieden te ondersteunen en mogelijk te maken.
- perspectief voor blijvende en toekomstige ondernemers door doelsturing, gekoppeld aan de ontwikkeling van verdienmodellen.

Provincies willen hierover wederzijdse afspraken maken met het Rijk en deze binnen een half jaar na de formatie vastleggen in een bestuursakkoord. Dit bevordert de samenwerking en voorkomt dat we op elkaar wachten.

We roepen het nieuwe Kabinet op een andere koers te varen. Zet leefbaarheid van het landelijke gebied meer centraal en kies voor een bredere en bredere benadering van natuur.

‘De nieuwe kabinetsformatie biedt een kans om de samenwerking tussen Rijk en provincies met betrekking tot de opgaven voor het landelijk gebied te vernieuwen en te verbeteren’

Namens de gezamenlijke provincies

Femke Wiersma

Voorzitter BAC Landelijk Gebied

Samenvatting inzet provincies voor het landelijk gebied

Snel verder aan de slag met opgaven in het landelijk gebied

Er zijn verschillende problemen in het landelijk gebied die met elkaar samenhangen. De natuur staat op verschillende plekken onder druk en gaat achteruit. Dit leidt ook tot beperkingen bij vergunningverlening, waardoor de aanleg van wegen, bouw van woningen en energieinfrastructuur stagneert. Boeren hebben onvoldoende duidelijkheid om plannen te maken voor de toekomst van hun bedrijf. PAS-melders hebben nog steeds geen zicht op een oplossing. Daarnaast staat ook de waterkwaliteit en beschikbaarheid van zoet water onder druk. Provincies willen aan de slag met deze opgaven, want de oplossing komt niet vanzelf en niets doen trekt ons alleen maar verder in het juridisch moeras.

De opgaven voor natuur, water, klimaat, landbouw, de energietransitie en de woningopgave doen allemaal een beroep op schaarse ruimte. Daarom is een samenhangende aanpak nodig. Provincies werken dit uit in een ruimtelijk voorstel.

Wij willen vooruit: ons plan ligt op tafel met de provinciale gebiedsprogramma's

Wij dragen vanuit onze rol bij aan de opgaven voor water, klimaat, natuur en landbouw. In de eerste versies van onze gebiedsprogramma's¹ gaven we aan welke aanpak nodig is. Om met deze programma's vooruit te kunnen en tot een betere uitvoering te komen is op onderdelen aanpassing van de landelijke koers nodig en een bestuursakkoord waarin we wederzijdse afspraken maken over de aanpak.

We vragen aanpassing van de landelijke koers: meer aandacht voor leefbaarheid en een bredere benadering van natuur

De opgaven voor het landelijk gebied moeten minder technocratisch, sectoraal en juridisch worden aangevlogen. In beleid en bij uitvoering en financiering van plannen moet ook voldoende oog zijn voor effecten op leefbaarheid en een gezonde leefomgeving. Dit is volgens ons essentieel om het vertrouwen bij gebiedspartners te herstellen.

Natuurherstel is de sleutel om problemen bij vergunningverlening weer vlot te trekken. We benadrukken dat natuurherstel van meer factoren afhankelijk is dan alleen stikstof. Met name water is hierbij een bepalende factor. En we bepleiten natuur meer als oplossing te zien voor andere maatschappelijke opgaven, zoals het vasthouden van water en verkoeling van steden.

¹ De eerste versie van de provinciale programma's landelijk gebied die provincies op 1 juli 2023 hebben opgeleverd.

Wij willen wederzijdse afspraken maken over de aanpak voor het landelijk gebied en deze uiterlijk een half jaar na de formatie vastleggen in een bestuursakkoord tussen Rijk en provincies

In dit akkoord willen wij:

- Afspraken maken die uitvoering op gang houden en duidelijkheid bieden voor lange termijn.
 - Dit gaat over financiële zekerheid (o.a. financiering wateropgave en beheer), realisme en flexibiliteit
 - En over langjarige duidelijkheid over de doelstellingen. We moeten voorkomen dat ondernemers iedere twee jaar met nieuwe doelen worden geconfronteerd.
- Afspraken over een meer integrale werkwijze van het Rijk, waaronder:
 - een integrale inzet van middelen voor integrale plannen.
 - een langjarige aanpak met zekerheid over de uitvoering.
- Afspreken dat het Rijk de benodigde daling van emissies grotendeels zeker stelt via generieke maatregelen. Realiseer minimaal de helft van de benodigde reductie via generieke maatregelen.
 - Bied ondernemers zo snel mogelijk perspectief en duidelijkheid via een systeem van doelsturing. Stel bijvoorbeeld normen voor emissies op bedrijfsniveau, waarbij het ondernemers vrij staat te bepalen hoe zij de doelen halen.
 - Maak snel werk van de invoering van een rekenkundige ondergrens. Dit kan vergunningverlening weer op gang brengen en een oplossing bieden voor veel PAS-melders en interimers.
- Het Natuurpact deels actualiseren. We willen afspreken hoe we omgaan met gestegen kosten voor natuurbeheer, de aanpak van exoten en faunaschade en de doorontwikkeling van de monitoring.

Nadere uitwerking van onze inzet: wat is de urgentie, wat is nodig en wat bieden en vragen provincies?

1. Wat is de urgentie?

Er zijn verschillende grote problemen in het landelijk gebied die met elkaar samenhangen. De natuur staat op verschillende plekken onder grote druk en gaat achteruit. Dit leidt ook tot grote beperkingen voor vergunningverlening, waardoor hoognodige maatschappelijke ontwikkelingen (landbouwinnovaties, woningbouw, energietransitie) stagneren en bedrijven tegen beperkingen aanlopen. Boeren willen ondernemen maar zitten in onzekerheid over hun toekomst en krijgen geen duidelijkheid over hun mogelijkheden, terwijl voedselzekerheid steeds belangrijker wordt gezien de geopolitieke ontwikkelingen. Dit geldt in het bijzonder voor PAS-melders, die nog steeds in onzekerheid verkeren over hun toekomst.

Ook de beschikbaarheid van voldoende schoon water voor alle functies is steeds minder vanzelfsprekend. Zowel het bereiken van een goede waterkwaliteit (de doelen voor de Kaderrichtlijn Water) als regulatie van de hoeveelheid water (omgaan met extreme neerslag of juist langdurige droogte) zijn steeds grotere uitdagingen. Inwoners van het platteland maken zich zorgen over de leefbaarheid van hun omgeving door bijvoorbeeld aantasting van het landschap, bodemdaling, negatieve sociaaleconomische ontwikkelingen of de gevolgen van klimaatverandering.

Overheden (rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) staan voor de grote uitdaging om de opgaven in het landelijk gebied in samenhang aan te pakken. De aanpak van opgaven in het landelijk gebied heeft nauwe samenhang met de ruimtelijke voorstellen die provincies doen, omdat alle opgaven een beroep doen op de schaarse ruimte.

2. Wat is nodig voor een toekomstbestendig landelijk gebied?

Provincies onderstrepen nog eens dat een toekomstbestendig landelijk gebied in 2050 alleen haalbaar is door **samenwerking tussen alle betrokkenen**: gebiedspartners (waaronder maatschappelijke organisaties) en alle overheden.

De overheid moet inwoners en ondernemers ruimte bieden om de toekomst van het landelijk gebied vorm te geven. Er is een gedeeld belang om te werken aan ontwikkeling van het platteland van de toekomst waar het goed wonen, werken en recreëren is, in balans met water, bodem en natuur. Een platteland dat bestand is tegen extreme droge of natte periodes. Waar landbouw perspectief heeft, maatschappelijk hoog wordt gewaardeerd en steunt op een

robuust en toekomstbestendig verdienmodel. Waar de biodiversiteit en natuurgebieden op orde zijn en mensen genieten van een mooi landschap. Een platteland waar goede voorzieningen zijn, dat volop in ontwikkeling blijft en waar ruimte is voor ondernemerschap. Inwoners en ondernemers willen voorbereid zijn op deze toekomst, maar hebben nu onvoldoende ruimte en mogelijkheden om zich voor te bereiden.

De overheid moet zorgdragen voor een langjarige geborgde² en integrale aanpak van de opgaven in het landelijk gebied. Het is noodzakelijk om de water-, natuur- en luchtkwaliteit te verbeteren en het watersysteem toekomstbestendig te maken. Dit vraagt samenwerking van álle betrokken overheden. Provincies zijn voor een deel verantwoordelijk, maar ook het Rijk en Waterschappen zijn verantwoordelijk. Samenwerking vraagt een bestuursstijl gebaseerd op openheid, helderheid, bestuurskracht en moed.

Om gebiedsprocessen goed te ondersteunen zijn landelijke generieke afspraken nodig, om ervoor te zorgen dat te nemen maatregelen haalbaar, schaalbaar en betaalbaar zijn. Nu het landbouwakkoord niet is doorgegaan ontbreekt een heldere, landelijke aanpak en referentiekader voor de landbouw in gebiedsprocessen.

3. Wat bieden provincies en wat hebben ze nodig?

Als provincies dragen we vanuit verschillende rollen bij aan de toekomst van het landelijk gebied.

We werken samen. Als middenbestuur werken we zij aan zij met zowel het Rijk als onze gebiedspartners (waaronder waterschappen en gemeenten). Als dat schuurt pakken we onze rol en maken we deze punten bespreekbaar.

We voeren regie: we brengen gebiedspartijen samen en zoeken samen met hen naar oplossingen om verschillen te overbruggen.

We maken gebiedskeuzes: wij maken de keuzes die nodig zijn voor het behalen van de doelen voor water, natuur, klimaat en landbouw vanuit onze kerntaken voor ruimtelijke ordening en natuur. We zijn daarbij open over onze overwegingen, scheppen duidelijkheid en bieden de nodige bestuurskracht en lef.

Wij zetten onze beschikbare instrumenten in. We zijn uitvoeringsgericht. Wij stimuleren koplopers en ondersteunen goede initiatieven via subsidies, wij voeren maatregelen uit met gebiedspartners, wij stellen kaders als bevoegd gezag voor natuurwetgeving en als

² Dit houdt in dat de uitvoering is verzekerd door beschikbare middelen, het opheffen van belemmeringen in regelgeving die uitvoering in de weg kunnen staan.

verantwoordelijke voor ruimtelijke ordening.

We werken integraal. Wij maken met partijen in het gebied de vertaalslag van sectorale doelen naar integrale opgaven. We zetten middelen en instrumenten in voor integrale opgaven, zodat ze bijdragen aan meerdere doelen. Daarbij is het in onze ogen onvermijdelijk dat een optimale inzet op integraliteit soms voor sectorale doelen suboptimaal is.

De aanpak van het landelijk gebied vraagt voor ons zowel nauwe samenwerking met het Rijk als met gebiedspartners. Wij willen een betrouwbare overheid zijn richting gebiedspartners. Dat vraagt ook betrouwbare samenwerking en partnerschap tussen Rijk en provincies voor de langere termijn.

Ons voorstel ligt op tafel. In de eerste versies van onze gebiedsprogramma's³ gaven we al aan welke aanpak wij voor ogen hebben. Om vooruit te kunnen vragen wij **bijstelling van de koers (1)** en een **bestuursakkoord (2)** waarin we **wederzijdse afspraken maken over de aanpak (3)**.

3.1 Bijstelling van de koers: meer aandacht voor leefbaarheid en een andere benadering van natuur

3.1.1 Leefbaarheid volwaardig meewegen

Waarom?

Het zit in het 'DNA' van inwoners en ondernemers om zelf hun toekomst vorm te willen geven. Die toekomst gaat over het hele plaatje: de leefbaarheid, de economie, beschikbaarheid van zoet water en droge voeten, het landschap en de natuur. De leefbaarheid en vitaliteit van dorpen is in het landelijk gebied vaak sterk verbonden met aanwezige agribusiness (bijvoorbeeld voerbedrijven, loonwerkers, vervoerders, servicebedrijven, accountants, etc.).

Versterking van de leefbaarheid en de sociaal economische situatie moeten leidende principes zijn in de aanpak. Onze inwoners en ondernemers redeneren vanuit hun leefomgeving en kijken daar integraal naar. Die integraliteit ontbreekt in de landelijke aanpak door de focus op afzonderlijke NPLG klimaat-, natuur- en waterdoelen. Wij willen ruimte creëren om gebiedsprocessen via een integrale benadering op te pakken, waarbij ook leefbaarheid en economisch perspectief een belangrijke uitkomst is van het gebiedsproces.

Wat bieden we?

Wij werken gebiedsgedreven. Dit houdt in dat we inwoners en ondernemers als de drijvende

³ De eerste versie van de provinciale programma's landelijk gebied die provincies op 1 juli 2023 hebben opgeleverd.

kracht zien in de benodigde plattelandsontwikkeling. We werken als middenbestuur zij aan zij met zowel het Rijk als onze gebiedspartners. We verbinden de opgaven van de overheid met de opgaven van het gebied. Wij voeren actief het gesprek over de uitdagingen van de toekomst met partners in het gebied. Zo overbruggen we de afstand tussen overheid en samenleving.

Wat vragen we?

Bied ruimte om in onze aanpak de behoeften en opgaven van een gebied, de sociaaleconomische situatie en leefbaarheid volwaardig mee te wegen als belangrijke rode draden en leidende principes.

Maak gebiedsarrangementen mogelijk, waarbij verschillende middelen en instrumenten op de brede gebiedsopgaven worden ingezet. Kijk als Rijk niet te eenzijdig naar de doelen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), maar leg binnen de wettelijke kaders bijvoorbeeld ook de koppeling met de regionale economie, de opgave voor woningbouw en de energietransitie.

We zijn ervan overtuigd dat dit tot win-win situaties leidt en het proces versnelt. En dat dit geen afbreuk doet aan, maar juist noodzakelijk is voor doelbereik NPLG.

3.1.2 Een bredere kijk op en benadering van natuur

Waarom?

Natuurherstel wordt nu te eenzijdig gekoppeld aan stikstof, terwijl bijvoorbeeld water ook een heel belangrijke factor is voor natuurherstel.

Verder wordt natuur in het natuurbeleid te eenzijdig juridisch en technocratisch benaderd. Dat staat ver af de maatschappelijke betekenis van natuur. Natuur is belangrijk voor gezondheid, welbevinden, voedselproductie en het voortbestaan van de mens zelf. Mensen voelen zich verbonden met natuur in hun leefomgeving. Tegelijkertijd zien we ook toenemende maatschappelijke onrust over schade door exoten en door inheemse fauna.

Wat bieden we?

We dragen vanuit onze (wettelijke) rol bij aan de realisatie van de natuurdoelen. We voeren de afspraken uit het Natuurpact en programma Natuur onverkort uit. We geven in onze gebiedsprogramma's invulling aan de natuuropgaven als onderdeel van de brede integrale aanpak van het landelijk gebied. Wettelijke (internationale) natuurdoelen zijn voor ons het uitgangspunt, waarbij we een realistische en haalbare aanpak nastreven. We geven prioriteit

aan gebieden waar de urgentie het hoogste is. Als de opgave onverhoopt niet haalbaar blijkt gaan we tijdig het gesprek aan met Rijk en partners om samen te zoeken naar handelingsopties. We zetten gericht in op herstel van kwetsbare natuur in Natura 2000 gebieden en streven naar een robuuste en flexibele aanpak. Samen met gebiedspartners verbinden we andere opgaven met natuur, zoals we beschreven in de Agenda Natuurinclusief.

Wat vragen we?

Richt het beleid voor Natura 2000 meer op robuust systeemherstel en goede condities, in plaats een te starre benadering gericht op bepaalde soorten of habitats. Kies voor een minder eenzijdige focus op kwetsbare natuur in Natura 2000 gebieden en op stikstof. Laat ook zien waar het goed gaat en breng samen met ons duidelijk in beeld waar natuurherstel afhankelijk is van andere factoren dan stikstof.

Erken in het Rijksbeleid het belang van de maatschappelijke betekenis van natuur en kies voor een bredere benadering. Natuur moet meer als oplossing worden gezien van problemen dan als probleem. Blijf inzetten op natuurinclusief denken en werken (waaronder natuurinclusief bouwen) via de uitvoering van de Agenda Natuurinclusief, en neem als Rijk ook de verantwoordelijkheid voor de instrumentering hiervan. Door een integrale benadering vooraf creëer je een win win en voorkomen je problemen achteraf (denk aan vleermuizen en isolatie).

Actualiseer de afspraken in het Natuurpact. De afspraken in het Natuurpact staan, maar zijn deels ingehaald door de ontwikkelingen. Er zijn in ieder geval nieuwe afspraken nodig voor structurele financiering van het natuurbeheer, mede met het oog op gestegen kosten door inflatie. Daarom willen we aanvullende afspraken maken over natuur en ontstane financiële tekorten bij uitvoering van het Natuurpact. Dit betreft ook afspraken over doorontwikkeling en financiering van de monitoring, die nodig is om een actueel zicht te hebben op de kwaliteit van onze natuur.

Werk samen met provincies en partners om ruimte te bieden aan het voorkomen van faunaschade en de bestrijding van exoten. Zo moet er snel een aanpak komen voor de rivierkreeft door de waterschappen, omdat de situatie anders onbeheersbaar wordt en de realisatie van de natuur- en KRW doelstellingen buiten ons bereik komt.

3.2 Wederzijdse afspraken: een bestuursakkoord landelijk gebied

Waarom?

De opgaven in het landelijke gebied zijn te groot voor één bestuurslaag en vragen om

samenwerking. De komende jaren zijn de ‘botsproef’ voor het werken als één overheid. De huidige aanpak stagneert door gebrek aan wederzijdse afspraken. Rijk en provincies komen nog te vaak in een patstelling, waarbij wederzijdse verwachtingen uiteenlopen. Deze patstelling moeten we doorbreken, en dat kunnen we alleen als Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samen optrekken.

Wat bieden we?

We pakken onze rol, tonen bestuurlijk lef en zijn bereid risico's te nemen. We durven ook moeilijke, soms pijnlijke keuzes te maken, bijvoorbeeld op het gebied van ruimtelijke ordening. In onze gebiedsprogramma's deden we een voorstel voor de aanpak. We willen met het Rijk afspraken maken over de uitvoering daarvan.

Wat vragen we?

Samenwerking vraagt wederzijdse steun en hulp bij het maken van lastige keuzes. En ook begrip en ruimte voor het daarvoor benodigde proces. We vragen ook het Rijk zelf moeilijke en pijnlijke keuzes te maken, bijvoorbeeld bij het nemen van generieke maatregelen. We verwachten van het Rijk een basishouding die is gericht op samenwerken aan oplossingen, in plaats van op toetsen.

We stellen voor wederzijdse bestuurlijke afspraken over de uitvoering van het Nationaal Programma Landelijk Gebied vast te leggen in een bestuursakkoord landelijk gebied. Hierin maken we graag afspraken met het Rijk over de manier waarop we gezamenlijk de opgaven oppakken, en over de verwachtingen die we daarbij van elkaar hebben. Dit bestuursakkoord is geen doel op zichzelf, maar is nodig om de uitvoering verder op gang te brengen.

Dit akkoord moet meerjarige zekerheid geven over beschikbaarheid van financiering, die nodig is voor uitvoering van de gebiedsprogramma's. En ruimte en flexibiliteit bieden: niet alles moet en kan aan de voorkant worden dichtgeregeld. Ook moet in dit akkoord worden uitgewerkt hoe we omgaan met doelbereik wanneer middelen en instrumenten niet toereikend zijn. We kunnen alleen resultaten behalen voor zover middelen en instrumenten beschikbaar zijn. Zie verder ook onze inzet onder 'wederzijdse afspraken over de aanpak'.

Tot slot moet het geheel van dit akkoord meer zijn dan de som der delen. Het moet de samenwerking bevorderen en de aanpak versnellen door heldere afspraken. Het moet voorkomen dat we op elkaar gaan wachten. Rijk en provincies moeten samen het gebied centraal stellen en afspreken hoe zij elk beschikbare instrumenten optimaal inzetten om gebiedsprocessen te ondersteunen. We zetten die manier van samenwerken, waarmee met de inrichting van een gezamenlijke Regieorganisatie Transitie Landelijk Gebied is gestart, graag voort.

3.3 Waar moeten de wederzijdse afspraken in het bestuursakkoord over gaan?

3.3.1 Werk uitvoeringsgericht en bied duidelijkheid voor lange termijn

Waarom?

Gebiedsprocessen vragen een langjarige investering in tijd, geld en een zorgvuldig en gestructureerd proces. Tot nu toe blijft de uitvoering achter. Alleen met praten en beleidsnotities komen we er niet. Doelen moeten helder zijn voor lange termijn, met als horizon 2050, waarbij we de wettelijke verplichtingen nakomen. Dit is nodig om gebiedspartners zekerheid te kunnen bieden en inwoners en ondernemers de ruimte en mogelijkheden te bieden om zich klaar te maken voor de toekomst.

Wat bieden we?

We willen een betrouwbare partner zijn. Daartoe zetten we ons in voor doelbereik en benutten we ons instrumentarium. Wij brengen de gebiedsontwikkeling op gang en verbinden ons hier aan voor de lange termijn. Gebiedsontwikkeling duurt 20 tot 30 jaar. Langjarige betrokkenheid is van groot belang om als overheid het vertrouwen van gebiedspartijen te kunnen krijgen. Wij maken ook keuzes op korte termijn die nodig zijn voor oplossingen op lange termijn.

Wat vragen we?

Er is langjarige zekerheid nodig over opgaven, middelen en instrumenten. We willen wederzijdse afspraken maken om de uitvoering verder op gang te brengen en zekerheid te bieden richting gebiedspartners. Afspraken over financiële zekerheid, een realistische uitvoering en de benodigde flexibiliteit. En een gezamenlijke inspanning op landelijk niveau en gebiedsniveau.

Financiële zekerheid:

- helderheid over doelen voor lange termijn, met als horizon 2050.
- langjarige betrokkenheid van het Rijk door het beschikbaar stellen van passende instrumenten, toereikende financiële middelen en het bieden van regelruimte.
- voor de lange termijn, in ieder geval meerjarig, zekerheid over de structurele beschikbaarstelling van financiering. Vooral het uitblijven van zekerheid in beheermiddelen baart ons zorgen.

Realistische uitvoering:

- Doelbereik kan worden verzekerd voor zover instrumenten en financiering beschikbaar zijn.
- Als na het onderzoeken van mogelijke maatregelen doelen onhaalbaar blijken moet het bespreekbaar zijn om samen te zoeken naar andere handelingsopties of, als deze er niet

zijn, doelen te heroverwegen. Dit betekent overigens niet dat we op voorhand wettelijke doelen ter discussie stellen.

Flexibiliteit:

- bij het toepassen van financieringsregels, regelingen en instrumenten.
- bijvoorbeeld ruimte om nieuwe innovatieve vormen van landgebruik of meervoudig ruimtegebruik mogelijk te maken (die weer kunnen bijdragen aan het verdienmodel voor de landbouw van de toekomst).

Gezamenlijke inspanning op zowel landelijk als op gebiedsniveau.

- Lever als Rijk een bijdrage aan realisatie van de opgaven via generieke maatregelen.
- Stel provincies in staat regie te voeren op aankoop van grond in gebiedsprocessen. Dit vraagt goede afstemming tussen de nationaal grondbeleid en provinciaal grondbeleid.

3.3.2 Zet de integrale aanpak voort met een integrale inzet van middelen

Waarom?

Er landen altijd meer opgaven in hetzelfde gebied. Gezien de beperkte ruimte kunnen we opgaven alleen realiseren met een samenhangende integrale aanpak. Water is essentieel voor een toekomstbestendig landelijk gebied. Het kunnen opvangen van extreme droge en natte perioden vraagt een systemische aanpak van de waterhuishouding. De wateropgave is in onze ogen veel groter dan voorzien in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Een integrale aanpak is ook nodig om gebiedspartners en bedrijven in één klap duidelijkheid te bieden die bijvoorbeeld nodig is voor bedrijfsplannen. En het is nodig voor een efficiënte uitvoering van het NPLG. Voortzetting van de integrale gebiedsgerichte aanpak draagt bij aan vertrouwen in de overheid en bestaanszekerheid van inwoners en ondernemers.

Wat bieden provincies?

Wij zetten de koers die we met de provinciale gebiedsprogramma's zijn ingeslagen graag voort. Wij brengen samen met waterschappen en gebiedspartners verder in beeld wat nodig is voor herstel van het hydrologisch systeem en het in balans brengen van (land)gebruik met het natuurlijk water- en bodemsysteem (water en bodem sturend).

Wat vragen we?

Zet het integrale karakter van het NPLG door en streef naar duidelijkheid voor boeren. Wij zien dat de watermaatregelen financieel niet gedekt zijn en dat water bepalend is voor de financiële claim vanuit de gebiedsprogramma's. Zoek een oplossing voor financiering van watermaatregelen met ministeries en provincies en waterschappen, door bijvoorbeeld een meer flexibele inzet van de beschikbare middelen. Integrale plannen vragen een integrale

financieringssystematiek. Zorg daarom ook voor verbinding met de programma's waar andere ministers verantwoordelijk voor zijn (zoals water en klimaat). Dit is vooral van belang voor aanvullende financiering en moet niet leiden tot het ter discussie stellen van bestaande financieringsafspraken.

Daarbij vragen we ook een meer integrale en gezamenlijke kennisbasis, bijvoorbeeld door een gezamenlijke kennisagenda en onderzoeksprogrammering.

3.3.3 Zorg voor een geborgde daling van emissies via generieke maatregelen

Waarom?

Voor legalisatie van PAS melders, vergunningverlening en natuurherstel is een geborgde daling van (stikstof)emissies nodig. Gezien de herkomst, herleidbaarheid en omvang van emissies is een landelijke generieke aanpak nodig om emissies in samenhang terug te brengen (broeikasgas, stikstof). Om daarmee de stikstofdeken dunner te maken en uitspoeling naar grondwater te voorkomen. Alleen dan zijn aanvullende inspanningen op gebiedsniveau effectief. Een rekenkundige ondergrens maakt vergunningverlening beter uitvoerbaar en kan bijdragen aan legalisatie van PAS-melders.

Wat bieden we?

In de directe omgeving van Natura 2000 gebieden, in veenweidegebieden en in beekdalen nemen we gerichte maatregelen voor water en natuur. Dit leidt ook tot vermindering van emissies. We zetten daarvoor ons beschikbaar instrumentarium in. Dit doen we in samenhang met de maatregelen die het Rijk generiek neemt.

Wat vragen we?

Draag als Rijk zorg voor een geborgde emissiedaling door meer generieke rijksmaatregelen voor alle sectoren en afspraken met buurlanden. Zorg dat minimaal de helft van de benodigde landelijke reductie via landelijke generieke maatregelen wordt gerealiseerd. En dat daardoor de zogenaamde "stikstofdeken" fors dunner wordt. Pak vermindering van emissies integraal aan (samenhangende generieke maatregelen voor broeikasgas en stikstof). Realiseer dit door middel van doelsturing (zie 3.3.4).

Pas de wettelijke omgevingswaarden aan. Richt de aanpak op emissievermindering in plaats van te sturen op een percentage natuurareaal onder de kritische depositiewaarde. Emissievermindering is beter stuurbaar en door te vertalen naar doelen op gebieds- en bedrijfsniveau (zie punt 3.3.4.).

Voer zo snel mogelijk een wetenschappelijk bepaalde rekenkundige ondergrens in. De r

ekenkundige ondergrens mag geen excuus zijn om maatregelen uit te stellen, maar maakt het nemen van generieke maatregelen juist extra belangrijk.

3.3.4 Perspectief voor blijvende ondernemers

Waarom?

Ondernemers moeten zich aan kunnen passen aan de toekomst en in staat zijn keuzes te maken. Alleen dan kunnen zij hun bijdrage blijven leveren aan voedselzekerheid en het beheer van het landschap. Bedrijfsplannen en –investeringen vragen helderheid over lange termijn doelen en duidelijkheid over de opties die de overheid biedt voor de toekomst. Doelsturing heeft onze voorkeur boven middelsturing, omdat dit ruimte biedt aan vakmanschap van ondernemers.

Wat bieden we?

We dragen graag bij aan de snelle ontwikkeling van een systeem van doelsturing met heldere normen en kritische prestatie indicatoren (KPI's). Daartoe brengen we graag onze ervaringen met verschillende pilots en onze expertise als vergunningverlener en handhaver in. Ook ligt er een aanbod van de zandprovincies op het gebied van doorbraakinnovaties en meten is weten. Daarnaast ondersteunen wij nu al het vakmanschap van ondernemers door verschillende provinciale regelingen.

Wat vragen we?

Voer zo snel mogelijk een systeem van doelsturing in, met generieke normen (met de optie voor differentiatie op gebiedsniveau) en duidelijkheid voor lange termijn (2050). Stel bijvoorbeeld normen voor emissies op bedrijfs- of gebiedsniveau, waarbij het ondernemers vrij staat te bepalen hoe zij de doelen halen. Werk een landelijk systeem uit met kritische prestatie indicatoren. Benut daarbij de ervaringen die al in gebieden zijn opgedaan met vergelijkbare systemen. Koppel hier ook de ontwikkeling van verdienmodellen aan, bijvoorbeeld door beloning vanuit markt en overheid en het bevorderen van een eerlijke prijs.

Zorg ervoor dat doelsturing snel leidt tot een geborgde daling van de (stikstof)depositie. Dit is nodig om knelpunten voor PAS melders, natuur en economie op te lossen. Communiceer daarbij het eerlijke verhaal naar de PAS-melder. Wees helder over de tijd die nodig is tot een oplossing te komen en werk aan een juridisch houdbaar maatregelenpakket waarmee de PAS-melders perspectief wordt geboden. Het Rijk is en blijft verantwoordelijk voor de rechtszekerheid van PAS melders en interimers.

Zorg ervoor dat bewezen innovatieve technieken zo snel mogelijk toepasbaar en houdbaar zijn.

Bijvoorbeeld door deze op te nemen in de Regeling Ammoniak en Veehouderij of door op een andere manier de houdbaarheid en toepasbaarheid te garanderen. We steunen de instelling van het Regieorgaan versnellen innovaties veehouderij en vinden het van belang dat langs deze weg innovaties voor technologie en managementmaatregelen worden gestimuleerd.

Telefoon: 070 888 1212
E-mail: lg@ipo.nl

Den Haag
Herengracht 23